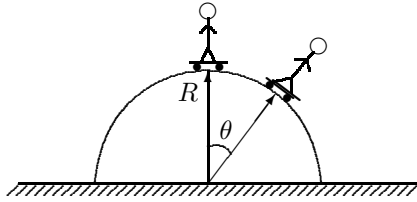

TFY4115 Fysikk (MTELSYS/MTTK/MTNANO)

Frivillig ekstraøving

Dette er oppgaver som ble gitt i regneøving tidligere, men som det ikke er plass for lenger. Oppgave 1 a og b ble vist som eksempel i forelesning 7. sep -17, oppgave 2 er det samme med friksjon som ble diskutert kort i forelesningen. Ingen veiledning eller innlevering.

Oppgave 1.

En sprø rullebrettentusiast balanserer på toppen av St. Paul katedralen, som danner en halvkuleformet kuppel med radius $R = 50$ m. Han har masse m , tyngdeakselerasjonen er $g = 9,81 \text{ m/s}^2$ og friksjon neglisjeres. Likevekten er ustabil, og som følge av en liten ustøhet, begynner han å rulle nedover flata.

Under bevegelsen er akselerasjonen ikke konstant. Det er enkelt å analysere problemet analytisk med energilikninger, og det skal du gjøre først. Deretter skal du løse bevegelseslikningene numerisk med et Matlab-program.

Analytisk:

a. Bruk energibetraktning til å finne uttrykk for hastigheten, v , som funksjon av vinkel θ . Finn uttrykk for $F_N(\theta)$, dvs. normalkrafta mellom brettet og underlaget.

b. Ved hvilken vinkel θ_0 vil brettkjøreren lette fra kuppelen? Og hva er hastigheten v_0 da?

Med Matlab:

c. Med vinkelhastighet $d\theta/dt = \omega$ og vinkelakselerasjon $d\omega/dt = \alpha$ blir bevegelseslikningene på differensiell form:

$$\alpha = \frac{a}{R} = \frac{G_{\parallel}/m}{R} = \frac{g \sin \theta}{R}, \quad d\omega = \alpha \cdot dt, \quad d\theta = \omega \cdot dt.$$

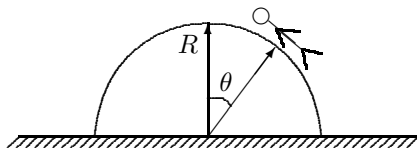
Disse likningene er litt kinkige å løse analytisk, da akselerasjonen α er avhengig av θ , og θ igjen av avhengig av tida t . Vi velger derfor numerisk integrasjon med et Matlab-program.

Om du ønsker kan du velge Verlet-integrasjon som i tidligere øvinger, men vil her anbefale en mer direkte metode (Euler-metode). Mye hjelp finner du i øvingstips på nettsida, det er ikke noe nederlag å kikke der.

Finn α, θ, ω og F_N for hvert tidsstep. Plott resultatet for θ, ω og F_N som funksjon av tida. Plott også α, ω og F_N som funksjon av θ og drøft om resultatet stemmer med det analytiske resultatet i a.

Legg i programmet ditt inn en mulighet for å finne ved hvilken vinkel θ_0 brettkjøreren vil lette fra kuppelen. Stemmer svaret med det analytiske i b?

Oppgave 2. Samme som oppgave 1, nå med friksjon.

En takarbeider har et oppdrag på toppen av samme katedralen. Arbeideren er usikret, tipper overende, greier ikke å klamre seg fast og glir nedover taket. Arbeideren har masse m og friksjonskoeffisienten mellom arbeideren og taket er $\mu_k = \mu_s = \mu$.

Med Matlab:

a. Løs problemet ved å ta utgangspunkt i Matlab-programmet ditt ovenfor. Du trenger bare små tillegg i programmet ved å legge inn en friksjonskoeffisient μ som en ny variabel og friksjonskraft $F_f(\theta) = \mu F_N(\theta)$ som bidrar til lavere akselerasjon α . Varier verdien for μ og se om resultatet er rimelig. For $\mu = 0$ skal resultatet bli som ovenfor. Kurver for f.eks. $\mu = 0, 30$.

Analytisk:

b. Sett opp uttrykk for energibalanse over en liten forflytning $d\theta$ for arbeideren og kom slik fram til en differensiallikning som beskriver sammenhengen mellom v og θ langs kuleoverflata. Differensiallikningen trengs ikke løses. Drøft om likningen vil gjelde alle vinkler θ .

Utvalgte fasitsvar:

1a: $v(\theta) = \sqrt{2gR(1 - \cos\theta)}$, 1b: $F_N = mg(3 \cos\theta - 2)$; $\theta_0 = 48^\circ$, $v_0 = 65 \text{ km/h}$